

SERGI PÀMIES

CONFESSIONS D'UN CULER
DEFECTUÓS

Sergi Pàmies

Confessions
d'un culer defectuós

Editorial Empúries

Barcelona

Primera edició: abril del 2016

© Sergi Pàmies, 2016

© d'aquesta edició: Grup Editorial 62, s.l.u.,
Editorial Empúries
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.editorialempuries.cat

Fotocomposició: Víctor Igual
Impressió: Egedsa

DIPÒSIT LEGAL: B. 3 223-2016
ISBN: 978-84-16367-59-7

L'editor agraeix als hereus de Manuel Vázquez Montalbán
l'autorització per reproduir l'article «Cruyff» (p. 141-142),
aparegut originalment a *El País* (8 de març de 1999).

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor
qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions
establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de
Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar
o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com;
91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

TAULA

Primeres i segones vegades	13
Petit tractat d'abraçologia	23
Alteracions genètiques d'un barcelonista imperfecte	33
Ser (o no ser) antimadridista	43
¿I l'Espanyol?	55
Sotil: el cigne negre	63
El silenci	73
El soroll, en sentit literal i metafòric	83
La importància dels missatgers	93
Esplendor i ruïna de les premonicions	101
Cruyff	115
1. Odis i devocions	117
2. La tabarra cruyffista	128
3. Una aproximació al <i>disfrutateltonisme</i> i a l'honor cruyffista	134
4. Anecdolari (bonus track)	143
Pròrroga: dilemes morals, rituals sentimentals	153

Les primeres vegades són un filó literari perillós. L'empatia que s'estableix amb el lector pot ser tan immediata com enganyosa. Com més col·lectiva és la primera vegada, més fàcil és activar els mecanismes de l'emoció i la nostàlgia. Quan Philippe Delerm va escriure *El primer glop de cervesa i altres plaers minúsculs*, va connectar amb milers de lectors de tot el món, seduïts per un repertori d'insignificances tractades amb una delicadesa contagiosa i un lirisme de proximitat. Hi ha un corpus no oficial però oficiós de primeres vegades. Veure el mar per primera vegada. La primera borratxera. El primer petó. I, per descomptat, la mare —sexual— de totes les primeres vegades.

En el món del futbol, les primeres vegades no sempre es defineixen amb tanta precisió però tenen un magnetisme evocador que supera les fronteres generacionals. Molts aficionats recorden perfectament la primera vegada que el seu avi els va portar al futbol. Però també n'hi ha que admeten que, precisament perquè en el moment de néixer van ser adscrits a uns colors determinats per imperatiu hereditari, no

estan en condicions de recordar la primera vegada que van veure jugar el seu equip. En aquesta qüestió, com en tantes altres, hi intervenen l'atzar i la gestió familiar de l'oci. Nick Hornby, autor d'una de les bíblies sentimentals del futbol, *Fiebre en las gradas*, explica que va començar a anar a veure partits de futbol quan els seus pares es van divorciar i el senyor Hornby no sabia on portar-lo els diumenges. En el cas del Barça, és habitual que criatures de dos i tres anys acompanyin els pares o els avis, i això dificulta la minuciositat i la precisió en l'administració, sempre relativa, de la memòria. Com que el propòsit d'aquestes confessions és que el narrador sigui deliberadament subjectiu, hauré de confiar en la memòria i, perquè s'entengui fins a quin punt és relativa, faré servir sovint la primera persona.

No sóc gens original. La meva primera vegada barcelonista també té a veure amb atzars familiars. Vaig arribar a Barcelona el juliol de 1971. Tenia onze anys i havia nascut i viscut a França. El viatge des del punt de sortida, Gennevilliers, a la perifèria nord de París, fins al punt d'arribada, Barcelona, no era negociable. Em tocava acatar la decisió familiar de tornar de l'exili, per més que intuïa que afectaria —d'una manera que aleshores encara no podia mesurar— la meva identitat. Arribats en ple estiu, l'adaptació va ser problemàtica fins que, com un superheroi al rescat d'una ànima en pena, va intervenir-hi el meu oncle Pau. Era el germà petit de la meva mare i, quan va veure que jo patia atacs alterns d'angoixa espanyola i de melancolia francesa, va decidir adoptar-me

durant unes setmanes. Em va portar a casa seva, a Sant Vicenç dels Horts, va presentar-me el meu primer amic a Catalunya, Luis Antonio Salvadores (de la família d'advocats laboralistes Salvadores) i va preguntar-me quines coses m'interessaven. Quan li vaig respondre que el futbol, se li va il·luminar la mirada. Com gairebé tots els nens del meu barri, jo era una màquina de col·leccionar informacions inútils sobre jugadors de la lliga francesa, vivia la vulgaritat i l'asèpsia del futbol parisenc, condemnat aleshores a no tenir cap equip presentable, i m'havia acostumat al bipartidisme crònic de l'època entre Saint-Étienne i Olympique de Marsella. Com en moltes tries que he fet a la vida, vaig equivocar-me de bàndol. Vaig abraçar la causa del Saint-Étienne, atret sobretot per les aptituds d'un jugador esplendorosament arítmic, Salif Keïta, que després va fitxar pel València (de Keïta, Bernard Pivot n'escriu al seu llibre *Le football en vert*: «Un interior d'una elegància només comparable a la seva força i intel·ligència»).

En realitat, la meva devoció futbolística era poc francesa, gens espanyola i estava centrada en tres fenòmens de dimensions universals: l'Ajax de Johan Cruyff, la selecció brasilera de Pelé al Mundial de Mèxic de 1970 i George Best. El descobriment de Cruyff s'havia produït a una edat de fidelitats irrefutables: nou anys. De totes les primeres vegades futbolístiques que m'han tocat viure, la primera vegada que

vaig veure jugar Cruyff, a la televisió boirosa i en blanc i negre d'un veí (monsieur Blanc), va tenir categoria d'epifania (més endavant m'estendré sobre la figura de Cruyff en un capítol plurimonogràfic). Encara que aleshores no hi havia els mitjans actuals d'adscripció, litúrgia i idolatria, durant mesos vaig donar la tabarra a la família (bàsicament a la mare) i pel meu desè aniversari vaig demanar, en una època en què el màrqueting gairebé no existia, una samarreta de l'Ajax amb el número catorze a l'esquena. Aleshores les samarretes no duïen el nom dels jugadors perquè prevalia la jerarquia de la posició i el valor de la representativitat dels colors sobre l'aurèola patrocinada dels egos particulars. Amb un criteri realista del nostre estatus econòmic, la mare va decidir satisfer la meva petició. Ho va fer, però, a la seva manera, sense trair una coherència pedagògica inspirada en la intimidadora figura d'Anton Makàrenko (una mena de Louis van Gaal soviètic). Les circumstàncies no li deixaven gaire marge. Davant de la impossibilitat financera de comprar l'autèntica samarreta de l'Ajax, va emparar-se amb la dificultat logística de trobar-la en cap botiga del barri. Solució: va optar per regalar-me una samarreta blanca i un retolador vermell. Amb el somriure persuasiu que feia servir quan sabia que tenia poques probabilitats de convèncer, la mare em va dir: «Té. Pintes les franges vermelles del pit, de l'esquena i de les mànigues i el número amb el retolador i ja la tens». Com que aleshores em conformava amb qualsevol novetat i, encara que no ho sembli, sempre he tingut bon caràcter,

vaig acceptar i vaig posar-me mans a l'obra. Vaig començar pel número, detalladament perfilat, i en acabat, amb la llengua entre els llavis en senyal inequívoc d'alta concentració, vaig posar-me a pintar la mítica franja pectoral vermella. La il·lusió dels deu anys connectava el meu cervell, farcit de jugades memorables de l'holandès, amb el traç del retolador. Recordava el moment en què havia estat a punt de veure jugar Cruyff, quan l'Ajax va disputar un partit a l'estadi de Colombes i va circular la brama que podríem accedir a una mena de sorteig d'entrades que, per desgràcia, mai no es va produir. Però, a mitja franja, les forces roges de la punta gruixuda i vellutada del retolador van començar a debilitar-se i la intensitat del color a fer-se gairebé imperceptible. L'obra va quedar escandalosament inacabada, com una pintura abstracta propensa a suggerir interpretacions especulatives. Com que pateixo una impaciència crònica, vaig pensar que més valia mitja samarreta de l'Ajax que res i vaig sortir al carrer a jugar amb els amics, que van tenir la deferència de no fer cap comentari lacerant sobre la meva mitja, defectuosa però grandiosa samarreta.

Però tornem a l'estiu de 1971.

El meu oncle va veure la llum en comprovar la meva devoció futbolística i em va dir: «Doncs tens un cosí que juga al Barça». Ara pot semblar una heretgia però aleshores jo no sabia què era el Barça. Menteixo: ho sabia pels diaris esportius que llegia aquelles setmanes buscant amb avidesa notícies de Cruyff o del Saint-Étienne però no n'era ni seguidor

ni simpatitzant. De manera excepcional, també havia escoltat històries del meu pare parlant de jugadors del Barça (Sagi-Barba, Alcántara...) però no les havia interioritzat com una matèria primera formativa sinó anecdòtica, gens susceptible de marcar el meu destí. Precisament perquè desconeixia el context simbòlic de la notícia, tenir un cosí al Barça no em va enlluernar gaire però vaig voler correspondre a l'entusiasme i a la generositat del meu oncle amb un pacte de devoció solidària: tenir un cosí del Barça m'obligava, per pura lògica, a *fer-me* del Barça. L'oncle Pau era un soci de segona graderia, gol nord, amb dos seients i una vinculació apassionada, cardiopàtica i conflictiva amb l'equip. No tenia una bona salut i tota la família havia desistit d'acompanyar-lo, espantats de veure'l patir tant i alterar-se fins a vorejar els abismes de l'infart. En mi l'oncle Pau va trobar el còmplice ideal, ingenu en els principis, modulable en les actituds i constant en la predisposició. Estaré eternament agraït a la disciplina, la generositat i l'alegria amb què ell i la meva tieta Nuri van estimular aquelles successives primeres vegades.

De la primera vegada pròpiament dita que vaig anar al Camp Nou no recordo l'equip rival ni si vam guanyar, empatar o perdre (la qual cosa deu voler dir que devíem perdre). Només recordo que el meu oncle va prevenir-me amb unes paraules sàvies que, per sort, avui han perdut càrrega profètica: «Quan arribis al camp, disfruta de l'estadi, de la gespa, de la il·luminació i de l'entrepà. Però dels jugadors no n'esperis res de bo. Són uns desgraciats i uns inútils».

L'equip va sortir i de seguida vaig percebre que la relació que el Camp Nou establia amb els jugadors era d'incondicionalitat en la rancúnia. És veritat que l'equip contribuïa a generar aquesta resposta malaltissa. Quan recordo els noms dels nostres futbolistes més xiulats, alguns culers de nova generació em miren amb estranyesa, com si me'ls inventés. Dueñas, Barrios, Juanito o Pérez, ¿van existir realment o han anat a parar a un forat negre? Diuen que als onze anys t'adaptes a tot i que ets una esponja. Jo no vaig ser una excepció. Enmig d'un partit, i de manera instintiva, impulsat per un ressort atàvic adquirit per la via de la immersió, vaig fer el que feia tothom: insultar Rexach i, com a privilegi particular, aplaudir el meu cosí, el gran Toni Torres i Garcia. Els camins de la sang són tan insondables com extravagants. Aquell vincle d'aparença trivial (la mare de Torres i la meva mare eren cosines germanes) es va transformar en un dels motors més eficaços d'un procés d'adaptació durant el qual vaig aprendre a insultar a la manera culer i vaig incorporar al meu vocabulari insults tan fonèticament aerodinàmics i saborosos com «toia», «burro», «pepa» i «gandul» (el meu oncle vetllava per la meva educació i no permetia que insultés l'àrbitre, que considerava una figura només apta per ser insultada pels adults). Diuen que els esquimals tenen quaranta maneres d'anomenar la neu. Els culers tenim quaranta maneres d'anomenar un jugador dolent però només si és dels nostres. Per no intoxicar-me, l'oncle Pau també evitava els insults més grollers i tenia el detall de dedicar als àrbitres —de

vegades amb una intensitat temerària— apel·latius d'arrel balaguerina com «Podrit!». Vaig trigar a entendre que «podrit» no era l'insult més idoni del lèxic català per insultar un àrbitre però aleshores tot era nou, tot estava per fer i tot era —no pas com ara— possible.

La devoció sobrevinguda per Torres va ser un dels pilars de la meua integració supersònica —tres mesos— al club, a la ciutat i al país. Per premiar-me, el meu oncle va apel·lar al vincle familiar i va aconseguir convèncer Torres que em truqués. Recreació: un dia sona el telèfon de casa i, a l'altra banda del fil, sento la veu greu, amable i generosa d'un Torres que em convida a veure un entrenament. De seguida s'adona que joestic mort de vergonya, que sóc incapaç de dir-li res i que més val tallar la conversa, penjar i oblidar-se d'aquest parent catatònic. Molts anys després, quan ja feia una eternitat que ell s'havia retirat i jo havia renunciat a tots els somnis (i malsons) futbolístics, sortint de jugar un partit de futbol sala entre dos equips de panxuts i coixos, vaig tenir la satisfacció de saludar-lo sense acabar de perdre aquest punt de vergonya que s'estableix, encara que siguin parents, entre idolatrat i idòlatra.